

Н. Б. Губергріц^{1, 2}, Н. В. Беляєва^{1, 2},
К. Ю. Ліневська³, О. О. Супрун¹, О. В. Цис⁴

¹ Донецький національний медичний університет, Лиман

² Багатопрофільна клініка «Інто-Сана», Одеса

³ Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, Київ

⁴ Центр інноваційних медичних технологій НАН України, Київ

Вітчизняні науковці, які зробили значний внесок у вивчення хвороб органів травлення: образи в мистецтві. Георгій Йосипович Бурчинський

Георгій Йосипович Бурчинський (1908—1993) — доктор медичних наук, професор, заслужений діяч науки України, лауреат Державної премії України. Виховувався на традиціях Київської школи терапевтів. Тісний зв'язок із Київською терапевтичною школою визначив його особистість як лікаря, педагога, вченого та керівника кафедри. У 1954—1962 рр. завідував кафедрою терапії стоматологічного факультету, а з 1962 р. протягом 24 років — кафедрою факультетської терапії Київського медичного інституту. Г. Й. Бурчинський багато уваги приділяв вивченню легеневої патології. За матеріалами досліджень написано монографію «Нагноювальні процеси у легенях» (1950 р.). Зокрема, Г. Й. Бурчинський розробив патогенетичну класифікацію легеневих нагноень. Одним із перших в Україні застосував метод ендобронхіального введення антибіотиків. Розробив та впровадив у практику методику зональної (локальної) інстиляції за допомогою бронхоскопа. Хвороби шлунково-кишкового тракту завжди перебували у полі зору київської терапевтичної школи. Г. Й. Бурчинський приділяв особливу увагу проблемам виразкової хвороби. Разом зі співробітниками він вивчав особливості перебігу виразкової хвороби, зокрема у воєнний час, етіологію, патогенез, порушення нейроендокринної регуляції та нервової трофіки, зміни ультраструктури слизової оболонки шлунка, загальні зміни й питання патогенетичної терапії цього захворювання. Експериментальні дослідження на моделі відтворення виразки при пошкодженні гіпоталамусу, а також результати вивчення ультраструктури слизової оболонки гастродуоденальної зони підтвердили важливе значення порушення нервової трофіки. Вивчення в експерименті фармакодинаміки засобів, що пригнічують холінергічну стимуляцію шлунка та дванадцятипалої кишки (холінолітиків), обґрунтувало їхнє клінічне використання як засобів патогенетичної терапії виразкової хвороби. Спостереження і результати досліджень Георгія Йосиповича та його співробітників наведено у працях та монографіях («Виразкова хвороба», «Клінічна гастроентерологія»), відповідних розділах багатотомних посібників і «Великої медичної енциклопедії».

Ключові слова: Георгій Йосипович Бурчинський, наукова спадщина, виразкова хвороба, наукова школа, кафедра факультетської терапії Київського медичного інституту.

Георгій Йосипович Бурчинський (1908—1993) — доктор медичних наук, професор, заслужений діяч науки України, лауреат Державної премії України.

Корінний киянин. Народився у сім'ї залізничника. У 1931 р. закінчив Київський медичний інститут, працював у Луганську головним лікарем дитячої поліклініки.

У травні 1932 р. Г. Й. Бурчинський був призваний до Червоної Армії, де спочатку служив лікарем-однорічником 240-го стрілецького Краснолученського полку, а в листопаді 1932 р. був направлений до Особливої Червонопрапорної Далекосхідної армії лікарем 35-ї окремої місцевої лікарні, де з січня 1935 р. до березня 1936 р. працював начальником військового лазарету.

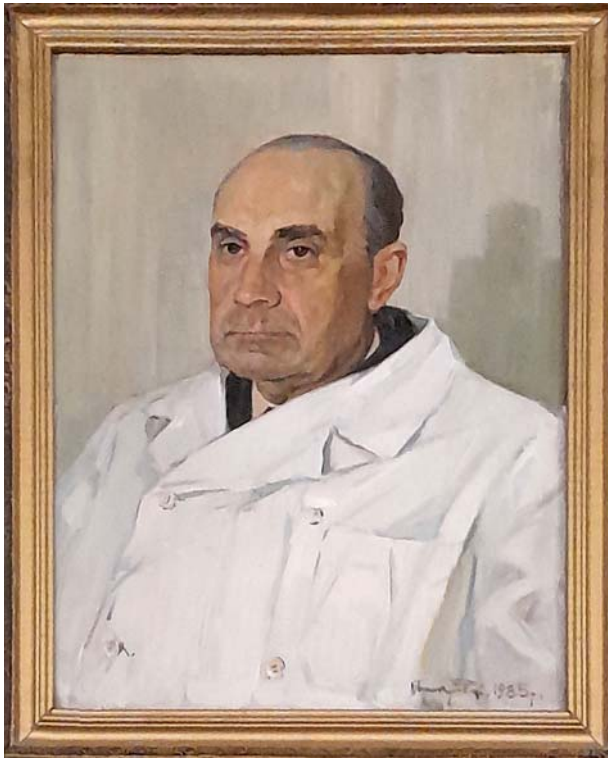
© 2023 Автори • Authors

Опубліковано на умовах ліцензії CC BY-ND 4.0 • Published under the CC BY-ND 4.0 license

Отримано • Received 09/07/2023. Прийнято до друку • Accepted 06/08/2023

Контактна інформація

Губергріц Наталя Борисівна, д. мед. н., проф., пров. гастроентеролог клініки. E-mail: profnbg@ukr.net. <http://orcid.org/0000-0003-3655-9554>

Портрет Г. Й. Бурчинського (полотно, олія). 1985 р.

З квітня 1935 р. до червня 1936 р. виконував також обов'язки лікаря окремого танкового батальйону 22-ї стрілецької дивізії Далекосхідної армії. 13 лютого 1936 р. Георгію Йосиповичу було присвоєно звання військового лікаря 3-го рангу. Після демобілізації у 1936 р. він повернувся до Києва, де працював дільничним лікарем 2-ї міської поліклініки. У вересні 1936 р. зарахований до клінічної ординатури, а потім переведений до аспірантури при кафедрі факультетської терапії Київського медичного інституту, яку очолював професор В. М. Іванов, під керівництвом якого Георгій Йосипович зробив перші кроки у науці [1].

Г. Й. Бурчинський виховувався на традиціях Київської школи терапевтів. Ще студентом слухав лекції таких видатних представників цієї школи, як М. Д. Стражеско, М. М. Губергріц, А. М. Зюков, а надалі підтримував з ними контакти і науковий зв'язок, особливо з академіком В. М. Івановим. Тісний зв'язок із Київською терапевтичною школою визначив його особистість як лікаря, педагога, вченого та керівника кафедри. У 1954–1962 рр. Георгій Йосипович завідував кафедрою терапії стоматологічного факультету, а з 1962 р. протягом 24 років — кафедрою факультетської терапії Київського медичного інституту [2].

За матеріалами експериментальних досліджень на моделі легеневих нагноєнь Г. Й. Бурчинський написав монографію «Нагноювальні

процеси у легенях» (1950), а пізніше захистив дисертацію на цю тему на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук. Георгій Йосипович розробив патогенетичну класифікацію легеневих нагноєнь. Одним із перших в Україні застосував метод ендобронхіального введення антибіотиків. Розробив і впровадив у практику методику зональної (локальної) інстиляції за допомогою бронхоскопа.

Представники київської терапевтичної школи, зокрема В. П. Образцов, М. Д. Стражеско, В. М. Іванов, Є. Л. Ревуцький, А. П. Пелешук, досліджували хвороби шлунково-кишкового тракту. Г. Й. Бурчинський приділяв особливу увагу проблемам виразкової хвороби. Разом зі співробітниками він вивчав особливості перебігу виразкової хвороби, зокрема у воєнний час, етіологію, патогенез, порушення нейроендокринної регуляції та нервової трофіки, зміни ультраструктури слизової оболонки шлунка, загальні зміни й питання патогенетичної терапії цього захворювання. Нові дані дали змогу розглядати його з погляду цілісного організму відповідно до поглядів і концепцій М. М. Губергріца, В. Х. Василенка тощо. Експериментальні дослідження на моделі відтворення виразки при пошкодженні гіпоталамусу, а також результати вивчення ультраструктури слизової оболонки гастродуоденальної зони підтвердили важливе значення порушення нервової трофіки. Вивчення в експерименті фармакодинаміки засобів, що пригнічують холінергічну стимуляцію шлунка та дванадцятипалої кишки (холінолітиків), обґрунтувало їхнє клінічне використання як засобів патогенетичної терапії виразкової хвороби.

Так Г. Й. Бурчинський втілював у життя мрію В. М. Іванова про формування центру клінічної гастроентерології університетського типу. Дружній колектив учнів та співробітників кафедри під керівництвом цього справжнього інтелегента та інтелектуала працював надзвичайно плідно. Інтенсивно вивчали проблему виразкової хвороби при комплексному дослідженні хворих з позицій цілісного організму. З проблеми виразкової хвороби на кафедрі під керівництвом Г. Й. Бурчинського було захищено дві докторські дисертації — В. Є. Кушніром («Динаміка нейрогуморальних порушень при виразковій хворобі») та І. І. Дегтярьовою («Метаболічні процеси та ультраструктура слизової оболонки шлунка у хворих на виразкову хворобу в динаміці комплексного та патогенетичного лікування»). Спостереження і результати досліджень Георгія Йосиповича та його співробітників наведено у працях та монографіях («Виразкова

хвороба», «Клінічна гастроентерологія»), відповідних розділах багатотомних посібників і «Великої медичної енциклопедії». Це зведення наукових даних аж ніяк не застаріло при перегляді етіологічних механізмів розвитку виразкової хвороби на користь гелікобактерного фактора. Фундамент, закладений Г. Й. Бурчинським, дав змогу колективу кафедри перетворитися на клінічний авангард впровадження в сучасну терапію відповідно до Маастрихтських протоколів сучасних гастроентерологічних концепцій [3].

Ерудит у всіх аспектах терапії Георгій Йосипович був ініціатором створення підручника «Внутрішні хвороби» за його редакцією, який витримав три видання. Автори підручника були нагороджені Державною премією України у галузі науки і техніки. До авторського колективу ввійшли вчені з різних міст України та представники різних шкіл. Це, зокрема, Б. Д. Боровська, О. Я. Губергітц, Г. А. Даштаянц, В. М. Дзяк, А. С. Єфімов, А. П. Пелешук, Є. Л. Ревуцький, А. Ф. Романова, Л. П. Чепкий, М. О. Ясиновський [3].

Однією з останніх праць, в якій втілено думки та погляди Г. Й. Бурчинського, була монографія «Київська школа терапевтів», написана спільно з В. Г. Передерієм і надрукована у видавництві «Вища школа» у 1991 р. [3].

Медаль-нагорода Української гастроентерологічної асоціації за особливий особистий внесок у розвиток української гастроентерології

Георгій Йосипович нагороджений двома орденами Трудового Червоного Прапора, орденами Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ступеня, Червоної Зірки, медалями.

Українська гастроентерологічна асоціація започаткувала медаль імені Г. Й. Бурчинського за заслуги у розвитку гастроентерології в Україні.

Список літератури

1. Бойчак М. П. Г. И. Бурчинский — яркий представитель киевской терапевтической школы (к 100-летию со дня рождения). *Терапія*. 2008. № 10. С. 73-74.
2. Георгий Иосифович Бурчинский (к 60-летию со дня рождения). *Врачебное дело*. 1968. № 5. С. 149-150.
3. Передерий В. Г., Рейнгардт Б. К., Шипулин В. П. Профессор Георгий Бурчинский на фоне XX века. *Мистецтво лікування*. 2003. № 2. С. 74-76.

N. B. Gubergrits^{1,2}, N. V. Byelyayeva^{1,2}, K. Y. Linevska³, O. O. Suprun², O. V. Tsys⁴

¹ Donetsk National Medical University, Lyman

² Multi-profile clinic Into-Sana, Odesa

³ Bogomolets National Medical University, Kyiv

⁴ Center for Innovative Medical Technologies of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

Domestic researchers who have made important contributions to the study of digestive system diseases: images in art.

Georgiy Yosypovych Burchynsky

Georgiy Yosypovych Burchynsky (1908—1993) — Doctor of Medical Sciences, Professor, Honored Scientist of Ukraine, and laureate of the State Prize of Ukraine. G. Y. Burchynsky, throughout his life, was brought up on the traditions of the Kyiv therapeutic school. A close relationship with the Kyiv therapeutic school largely determined his personality as a doctor, teacher, scientist, and head of the department. In the years 1954—1962, Georgiy Yosypovych was the head of the Department of Therapy at the School of Dentistry. Since 1962, he had been the head of the Department of Faculty Therapy at the Kyiv Medical Institute for 24 years. G. Y. Burchynsky paid much

attention to the study of pulmonary pathology. Based on the research materials, the monograph «Suppurative processes in the lungs» was issued in 1950. In particular, G. Y. Burchynsky developed a pathogenetic classification of pulmonary suppurations. One of the first in Ukraine, he applied the technique of endobronchial administration of antibiotics. He developed and introduced into practice the technique of zonal, or local, instillation using a bronchoscope. Gastrointestinal diseases have always been in the focus of Kyiv therapeutic school. G. Y. Burchynsky paid special attention to the problems of peptic ulcers. As a result, new data were obtained about this disease, which is outwardly clear but inwardly mysterious. G. Y. Burchynsky and his colleagues did a detailed study on the course of peptic ulcers, even during wartime. They looked at the etiology, pathogenesis, changes in the ultrastructure of the gastric mucosa, general changes, and questions about pathogenetic therapy for this disease. Experimental studies on the model of reproduction of a hypothalamic ulcer, as well as the results of studying the ultrastructure of gastroduodenal mucosa, confirmed the importance of the disturbances of nervous trophism. An experimental study on the pharmacodynamics of anticholinergics, which suppress cholinergic stimulation of the stomach and duodenum, showed that they can be used in clinical practice as a way to treat peptic ulcer disease. Under the supervision of G. Y. Burchynsky, two doctoral dissertations on the problem of peptic ulcers were defended at the department. Observations and results of the studies, performed by Georgiy Yosypovych and his colleagues, are reflected in the papers and monographs, such as «Peptic Ulcer», «Clinical Gastroenterology», and the relevant chapters of multi-volume guidelines and the Big Medical Encyclopedia.

Keywords: Georgiy Yosypovych Burchynsky, scientific heritage, peptic ulcer disease, scientific school, Department of Faculty Therapy at the Kyiv Medical Institute.

ДЛЯ ЦИТУВАННЯ

- Губерґріц НБ, Беляєва НВ, Ліневська КЮ, Супрун ОО, Цис ОВ. Вітчизняні науковці, які зробили значний внесок у вивчення хвороб органів травлення: образи в мистецтві. *Георгій Йосипович Бурчинський. Сучасна гастроентерологія.* 2023;5:91-94. <http://doi.org/10.30978/MG-2023-5-91>.
- Gubergrits NB, Byelyayeva NV, Linevska KY, Suprun OO, Tsys OV. Domestic researchers who have made important contributions to the study of digestive system diseases: images in art. *Georgiy Yosypovych Burchynsky. Modern Gastroenterology (Ukraine).* 2023;5:91-94. <http://doi.org/10.30978/MG-2023-5-91>. Ukrainian.